

Beslutsärende – Yttrande till Miljö- och klimatnämnden

Förslag till beslut

- Styrelsen för Älvstranden Utveckling AB beslutar översända nedanstående yttrande gällande förorenat område inom varvsområde, Lindholmen till Miljö- och klimatnämnden.

Sammanfattning

Miljö- och klimatnämnden fattade den 4 september beslut om att ge Miljöförvaltningen i uppdrag ”att sammanställa stadens intressen och driva på den juridiska processen för att skyndsamt nå en lösning på giftskandalen där förorenaren tar sitt ansvar”. Området som avses är Damen-Götaverkens före detta varvsområde.

Älvstranden Utveckling avger härmed sitt yttrande i frågan utifrån sitt intresse som fastighetsägare och rådighetsinnehavare för förorenat mark- och vattenområde.

Bakgrund

Analysresultat från provtagningar av sediment inom Götaverkens vattenområde (cirka 60 punkter, knappt 150 sedimentprover) visar att sedimenten inom de delar av vattenområdet där dockor funnits är kraftigt förorenade av tennorganiska föreningar, främst TBT (Tributyltenn). TBT är framförallt känt som en tillsats i båtottenfärger, med syfte att förhindra påväxt av alger och havstulpaner. För havslevande organismer är ämnet det kanske giftigaste som uppfunnits och Havs- och vattenmyndighetens miljökvalitetsnorm i marina sediment är därför också extremt låg: 1,6 µg/kg TS. Den högsta uppmätta halten i området uppgår till 236 000 µg/kg TS. Det kan jämföras med den norska effektbaserade gränsen för akuttoxisk nivå (0,016 µg/kg TS) eller den förvaltningsmässiga gränsen på 20 (0,016 µg/kg TS). Det bör påpekas att den kraftigt förhöjda nivån av TBT som registrerats vid Götaverkens vattenområde är den högst uppmätta i Sverige.

Sammanlagt uppskattas området innehålla cirka 500 000 m³ kraftigt förorenade sediment. Inom detta källområde beräknas det finnas uppemot 1 700 kg TBT. I en normalt förorenad småbåtshamn, där det inte sällan ställs krav på åtgärder, finns det som jämförelse i storleksordningen 0,1–0,5 kg TBT (100–500 g).

Det konstateras att någon verksamhet inte får bedrivas inom förorenat område, oavsett inriktning.

Åtgärd/Sanering

Kostnad

Om verksamhet enligt befintlig detaljplan ska bedrivas på området måste sanering alternativt täckningsåtgärd ske. Kostnaderna för ett avhjälpande har uppskattats till mellan 200 och 1 000 mnkr beroende på typ av åtgärd. Det kan finnas alternativ som är mindre kostsamma.

Risker

Även för det fall verksamhet enligt detaljplan inte bedrivs i området föreligger påtagliga risker för hälsa och miljö. I dag finns endast en avlysning lagd över området (UFS, Underrättelse för sjöfarande: ”*All navigering i området där dockorna har funnits bör undvikas.*”) men varken fysiskt hinder eller förbud förhindrar att större fartyg kör in över området och därmed riskerar att sprida föroreningar nedströms genom ”propellermuddring”. Det går heller inte att utesluta skred som kan sprida föroreningar.

Om inget görs – att sanering uteblir – finns risk att området blir ett så kallat Brownfield utan användning i centrala Göteborg under oöverskådlig framtid. En uppskjuten sanering, alternativt en utdragen juridisk process, medför att den kontinuerliga sedimentering av partiklar i vattenområdet troligen ökar volymen sediment som behöver omhändertas och därmed även saneringskostnaden som helhet (10–20 miljoner kr/år).

Vidare medför risken att processen drar ut i tiden, att möjligheten att rikta krav mot de historiska förorenarna försvåras eftersom det uppstår problem med när i tiden kraven ska riktas mot förorenarna samt även i vilken omfattning som är skäligen i förhållande till var och ens bidrag och att slutnotan i slutändan blir betydligt högre än om samsyn råder.

Ytterligare risk att utreda är storleksordningen på de extrakostnader befintliga föroreningar medför på övriga kommunala verksamheter och projekt, vilket bör undersökas närmare.

Möjligheter

Genom att i nutid driva frågan om att genomföra miljömässigt motiverade saneringsåtgärder minskar sannolikt även kostnaderna för en eventuell framtida omställning av området till exempelvis bostäder eller blandstad när och om det blir aktuellt.

Älvstranden Utvecklings intressen

Älvstranden Utveckling äger relevanta markområden och har genom servitut rådighet över det vattenområde där förorenade sediment huvudsakligen ligger.

Bolaget kan på grund av föroreningarna inte hyra ut marken för varvsverksamhet, vilket gör att bolaget – och i förlängning Göteborgs Stad – årligen förlorar avsevärda intäkter i form av uteblivna hyror.

Älvstranden Utvecklings intressen är sammanfattningsvis att kunna använda marken för avsett ändamål – varvsverksamhet – och därmed kunna bidra till att behålla reparations- och underhållsverksamheten av fartyg i Göteborg. Samtidigt att på längre sikt, kunna avväga möjligheten att ändra användningen för området till blandstad, utan hinder av de befintliga föroreningarna. Detta i i linje med Älvstranden Utvecklings uppdrag, att verka för att genomföra Vision Älvstaden, som värnar ett levande Älvrum med småskalig varvsverksamhet, för att på längre sikt (efter 2040) succesivt utveckla området mot en mer blandad bebyggelse med bland annat bostäder.

Med hänsyn till ovanstående poängteras särskilt tidsaspekten. För varje år som går förlorar bolaget och därmed Göteborgs Stad intäkter samtidigt som kostnaderna för en sanering ökar. Dessutom finns det anledning att befara att verksamheter i Staden löpande tar avsevärda kostnader orsakade av befintliga föroreningar. Utöver detta finns attraktiva områden för varvsverksamhet enligt plan. Dessa områden kan i nuläget inte användas överhuvudtaget.

Vid val av hantering av framtida sanering samt därtill kopplade ansvarsfrågor är det av vikt att beakta tidsaspekten och ge den särskilt företräde. Den kronologiska ordningen mellan dels en eventuell juridisk process om vilka åtgärder som är miljömässigt motiverade, dels en juridisk process/förhandling om inblandade verksamhetsutövers ansvar och slutligen själva saneringen bör övervägas noga.

Olika perspektiv

Barnperspektivet

Den höga halten av toxiner påverkar barns möjligheter att enligt Vision Älvstaden kunna möta vattnet eftersom föroreningarna har hög påverkansgrad på ett större område.

Jämställdhetsperspektivet

Vi bedömer att ärendet inte påverkar Jämställdhetsperspektivet.

Mångfaldsperspektivet

Vi bedömer att ärendet inte påverkar Mångfaldsperspektivet.

Miljöperspektivet

Hur vi, staden och andra intressenter hanterar föroreningarna på före detta varvsområdet får stor miljöpåverkan.

Omvärldsperspektivet

Ur ett omvärldsperspektiv har varvsområdet ett strategiskt viktigt och centralt läge på attraktiv mark men kan – på grund av föroreningarna – inte exploateras och användas för den internationella sjöfartens behov. Även förutsättningar och möjligheter för en framtida (enligt Vision Älvstaden som ett av de sista Älvstadsområdena att utveckla) stadsutveckling är utifrån föroreningarnas påverkan svår att överblicka.

Föredragande

Vd Lena Andersson föredrar ärendet.